

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
AKADEMIJA LIKOVNIH UMJETNOSTI

Katrin K. Radovani, Mia Matijević, Petra Šabić

Ciklus umjetničko-kreativnih radionica „UMMA – Umjetnička mama“

Studentice Akademije likovnih umjetnosti za štićenice Majčinskog doma

Ovaj rad izrađen je na Akademiji likovnih umjetnosti pod vodstvom doc. mr. art. Sonje Vuk i predan je na natječaj za dodjelu Rektorove nagrade u akademskoj godini 2017./2018.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. OPIS RADA, METODE I CILJEVI	2
2.1. CILJANA SKUPINA	2
2.2. OPĆI I SPECIFIČNI CILJEVI RADA	3
2.3. OSOBNI CILJ ORGANIZATORICA.....	20
2.4. METODE I PLAN RADA	20
2.5. KREATIVNO IZRAŽAVANJE POLAZNICA RADIONICA	22
2.6. OSVJEŠTAVANJE JAVNOSTI O PROBLEMATICI CILJANE SKUPINE	22
3. HIPOTEZA	23
4. REZULTATI.....	23
5. ZAKLJUČCI.....	25
6. ZAHVALE	26
7. SAŽETAK NA HRVATSKOM JEZIKU	27
8. SUMMARY	28
9. KRATKI ŽIVOTOPISI AUTORA	29

1. UVOD

Ideja za projekt proizišla je iz želje za osmišljavanjem volonterske aktivnosti koja će istovremeno objediniti školovanje u području likovnog stvaralaštva, izražavanja i likovne teorije sa znanjem izpedagoško-psihološko-didaktičko-metodičke skupine predmeta. Pitanje koje je ujedno i ideja koja stoji iza projekta jest kako kreativni proces učiniti terapijskim te iskoristiti takvo djelovanje umjetnosti na čovjeka. Izazov prilikom osmišljavanja, a zatim i izvedbe pojedinih radionica sastojao se od suočavanja sa znanjem stečenim u sklopu nastave kolegija iz skupine metodičko-didaktičkih područja rada u obrazovnim ustanovama i prilagodbom na proces izvođenja kreativnih susreta.

Ciklus umjetničko-kreativnih radionica u *Majčinskom domu* usmjeren je na osvještavanje unutarnjeg svijeta žena čija je kvaliteta života u određenoj mjeri narušena. Cilj ovih radionica jest da se kroz stvaralaštvo i likovni izričaj osnaže kreativne snage za koje smatramo da jesu dio svakog čovjeka, bio on njih manje ili više svjestan, te da se kroz bolje upoznavanje vlastite osobnosti stvori i sagradi emocionalna stabilnost, razviju socijalne vještine i stvori životni balans. Likovni je proces u svojoj srži oblik igre; one neophodne svakom čovjeku, a koja za cilj ima upravo bolje razumijevanje samoga sebe. U konačnici igra kreacije vodi do konstruiranja kvalitetnije komunikacije između svjesne i nesvjesne emocije unutar čovjeka, a to jest upravo prvi korak prema zdravom emocionalnom odnosu prema drugima. Većina radionica iz ciklusa osmišljena je s naglaskom upravo na odnos majke i djeteta te samim time teži potaknuti i izgraditi kvalitetni odnos te nadograditi ili izgraditi emocionalne komponente koje ga sačinjavaju.

Završna faza ciklusa umjetničko-kreativnih radionica rezultirala je izložbom radova polaznica radionica u suradnji s „Kino Europom“, tako ih ohrabrivši da aktivno iskoriste svoje kreativne potencijale i stečene vještine za buduću samostalnost u svakodnevnom okruženju.

2. OPIS RADA, METODE I CILJEVI

2.1. CILJANA SKUPINA

Održavanje likovnih radionica izvedeno je unutar prostora *Majčinskog doma* koji se nalazi u sklopu *Dječjeg doma Zagreb* u Nazorovoj ulici. *Majčinski dom* zbrinjava trudnice i majke, često maloljetne, s djecom do jedne godine. One najčešće postaju štíćenice doma zbog nedostatka podrške unutar vlastitih obitelji ili nepostojanja adekvatnog smještaja za njih i dijete. Mlade majke koje se nađu u izrazito nepovoljnoj životnoj situaciji koja uključuje egzistencijalna pitanja smještaja, hrane i radne sposobnosti, obraćaju se instituciji *Majčinskog doma* za pomoć oko organizacije daljnjeg života u vidu nastavka obrazovanja, pripreme za tržište rada i općenito organizaciju uvjeta za kvalitetan i ispunjen odgoj djeteta te život samohranog roditeljstva. U nekim slučajevima *Centar za socijalnu skrb* majkama pronade mjesto u domu kako bi dobile adekvatan smještaj.

Mlade žene, trudnice i majke koje traže pomoć *Dječjeg doma* nerijetko dolaze iz nefunkcionalnih obitelji u kojima im manjka podrške za trudnoću, rađanje i odgoj novorođenčeta. Nije rijedak slučaj da unutar takvih obitelji postoji nasilje, verbalno ili fizičko i općenito negativna okolina za odrastanje i kvalitetan osobni razvoj. Radi se često o maloljetnicama koje imaju određene probleme u ponašanju stoga im obrazovanje i školovanje pati. *Majčinski dom* mladim samohranim majkama pruža uslugu cjelodnevnog boravka za djecu dok se one za to vrijeme školuju ili rade. U odgoju pomoć im pružaju medicinska sestra, pedijatar, psiholozi, pedagozi, fizioterapeuti, logopedi i mnogi drugi stručnjaci.

Prošlost svake osobe je drugačija no uglavnom je riječ o ljudima koji su rano i neplanirano kročili u svijet odgovornosti te se shodno tome suočavaju sa socijalnim problemima počevši od manjka kvalitetnog obrazovanja te bilo kakvog stručnog osposobljavanja i stjecanja radnih kompetencija kako bi sami stekli mogućnost da se neovisno brinu o sebi i svom djetetu.

Važno je napomenuti da su mlade majke u izrazito osjetljivoj dobi te im je potrebna emocionalna potpora i pomoć pri izgradnji vlastite osobnosti i sigurnosti. Maloljetnim majkama potrebna je pomoć jer im je briga za dijete iznimno teška i manje intuitivna. Primorane su učiti prepoznavati potrebe djeteta i biti efikasne u roditeljskoj ulozi bez prirodne zrelosti. Često njihova nesigurnost još više raste zbog straha od neprihvatanja te im se stoga treba pristupati s toplinom i razumijevanjem. Likovno izražavanje u tom aspektu može biti od

velike važnosti. Kroz rad, kreativnost, a na kraju i prilikom izlaganja radova, majkama se oblikuje samopouzdanje. Na radionicama mogu iskusiti samoeфикаsnost, opuštanje i dobru reakciju na vlastiti rad te time dobiti ambiciju za daljnje razvijanje i likovno izražavanje. Svakako treba spomenuti da se takva nadogradnja očituje i u mnogim drugim aspektima života tih majki: komunikaciji, odnosu s djetetom, samosvijesti i dr.

Majke u nepovoljnoj financijskoj situaciji također pronalaze mjesto u *Majčinskom domu*. Često ostavljene u trudnoći od strane partnera, majke nemaju dovoljne prihoda kako bi osigurale zdrav razvoj trudnoće, a zatim porod i odgoj djeteta. *Majčinskim* im u takvim slučajevima pomaže pri zapošljavanju ili stjecanju radnih kompetencija. Daje im podršku kako bi izgradile temelje za siguran socio-ekonomski aspekt svog života i života svog djeteta. Likovno stvaralaštvo i kreativnost u takvim slučajevima emocionalno osnažuju majke i daju im prostor da se slobodno izraze. Zbog određene socijalne izolacije, prirodno je da se u čovjeku stvara, a ponekad i prevladava nesigurnost koju kroz likovnost može pokušati postupno odbacivati. Osim za štíćenice doma, kojima je potrebna određena ciljana psihosocijalna i praktična pomoć, likovne radionice predstavljaju jedan od načina kako se narušena kvaliteta života može poboljšati za bilo kojeg pojedinca.

2.2. OPĆI I SPECIFIČNI CILJEVI RADA

Popis izvedenih radionica kronološkim redoslijedom:

- I. radionica – *Uvodna radionica – Životinja kao simbol*
- II. radionica – *Šumski božićni ukrasi*
- III. radionica – *Foto-albumi*
- IV. radionica – *Osmišljavanje priče za slikovnicu*
- V. radionica – *Ilustriranje priče za slikovnicu*
- VI. radionica – *Izrađivanje kaširane skulpture*
- VII. radionica – *Oslikavanje kaširane skulpture*
- VIII. radionica – *Priprema za izložbu*
- IX. radionica – *Završna izložba*

Projekt proveden u Majčinskom domu djelovao je i djeluje na više aspekata pa su tako i ciljevi mnogostruki.

1. Uvodna radionica – Životinja kao simbol

LIKOVNI MOTIV: Životinja

LIKOVNO PODRUČJE: Plošno oblikovanje (2D)

CILJ: Kroz promatranje, analiziranje i crtanje životinja polaznice promišljaju te upoznaju samu sebe, svoje karakterne osobine te odnos s djetetom.

METODE RADA: dijalog, metoda analize, metoda kreativne igre, analitičko promatranje, praktičan rad, meditativni oblici

LIKOVNO-TEHNIČKA SREDSTVA: drvene bojice, uljane paste, tuš, kistovi, papiri

SOCIOLOŠKI OBLIK RADA: individualni rad

Slika 1. Studentica Katrin K. Radovani i polaznice uvodne radionice

Slika 2. Studentica Mia Matijević i polaznice uvodne radionice

Slika 3. Jedna od polaznica uvodne radionice u procesu izvedbe

Slika 4. Produkti uvodne radionice

2. Šumski božićni ukrasi

LIKOVNI MOTIVI: božićni motivi

LIKOVNO PODRUČJE: Prostorno oblikovanje (3D)

CILJ: Kroz osvještavanje o očuvanju i zaštiti okoliša, polaznice prikupljaju i potom manipuliraju organskim materijalom pritom izrađujući božićne ukrase.

METODE RADA: metoda demonstracije, metoda analize, praktičan rad, kreativna igra

LIKOVNO-TEHNIČKA SREDSTVA: škare, skalpeli, materijali organskog podrijetla, špaga, ukrasna špaga, traka, tempere, perlice

SOCIOLOŠKI OBLIK RADA: individualni rad, rad u grupi

Slika 5. Jedna od polaznica u procesu izvedbe

Slika 6. Studentica Katrin K. Radovani i polaznice radionice pripremaju materijal za rad

Slika 7. Produkti radionice *Šumski božićni ukrasi*

3. Foto-albumi

LIKOVNI MOTIVI: Portreti

LIKOVNO PODRUČJE: Plošno oblikovanje (2D)

CILJ: Kroz odabir i kombinaciju različitih materijala i fotografija svoje djece, polaznice osmišljavaju cjelokupan foto-album kroz što razvijaju organizacijske i kreativne sposobnosti te jačaju odnos s djetetom stavljajući ga u potpuni fokus.

METODE RADA: analitičko promatranje, metoda demonstracije, metoda analize, praktičan rad

LIKOVNO-TEHNIČKA SREDSTVA: ljepenke, kolaži, škare, skalpeli, razni crtači materijali (bojice, tuševi, flomasteri...), špaga, fotografije, naljepnice, ukrasni detalji

SOCIOLOŠKI OBLIK RADA: individualni rad

Slika 8. Studentice pomažu polaznicama u oblikovanju foto-albuma

Slika 9. Polaznice radionice u procesu izvedbe

Slika 10. Jedna od polaznica prezentira svoj rad

4. Osmišljavanje priče za slikovnicu

PODRUČJE RADA: terapeutsko pričanje priče

CILJ: Kroz zajedničko osmišljavanje priče potaknuti asocijativnost i maštovitost u kreativnom radu.

METODE RADA: dijalog, oluja ideja, kreativna igra, putovanje u mašti, govorni lanac

TEHNIČKA SREDSTVA: Karte za osmišljavanje priča – “Pričosvijet”

SOCIOLOŠKI OBLIK RADA: grupni rad

5. Ilustriranje priče za slikovnicu

LIKOVNI MOTIVI: motivi iz prethodno osmišljene priče

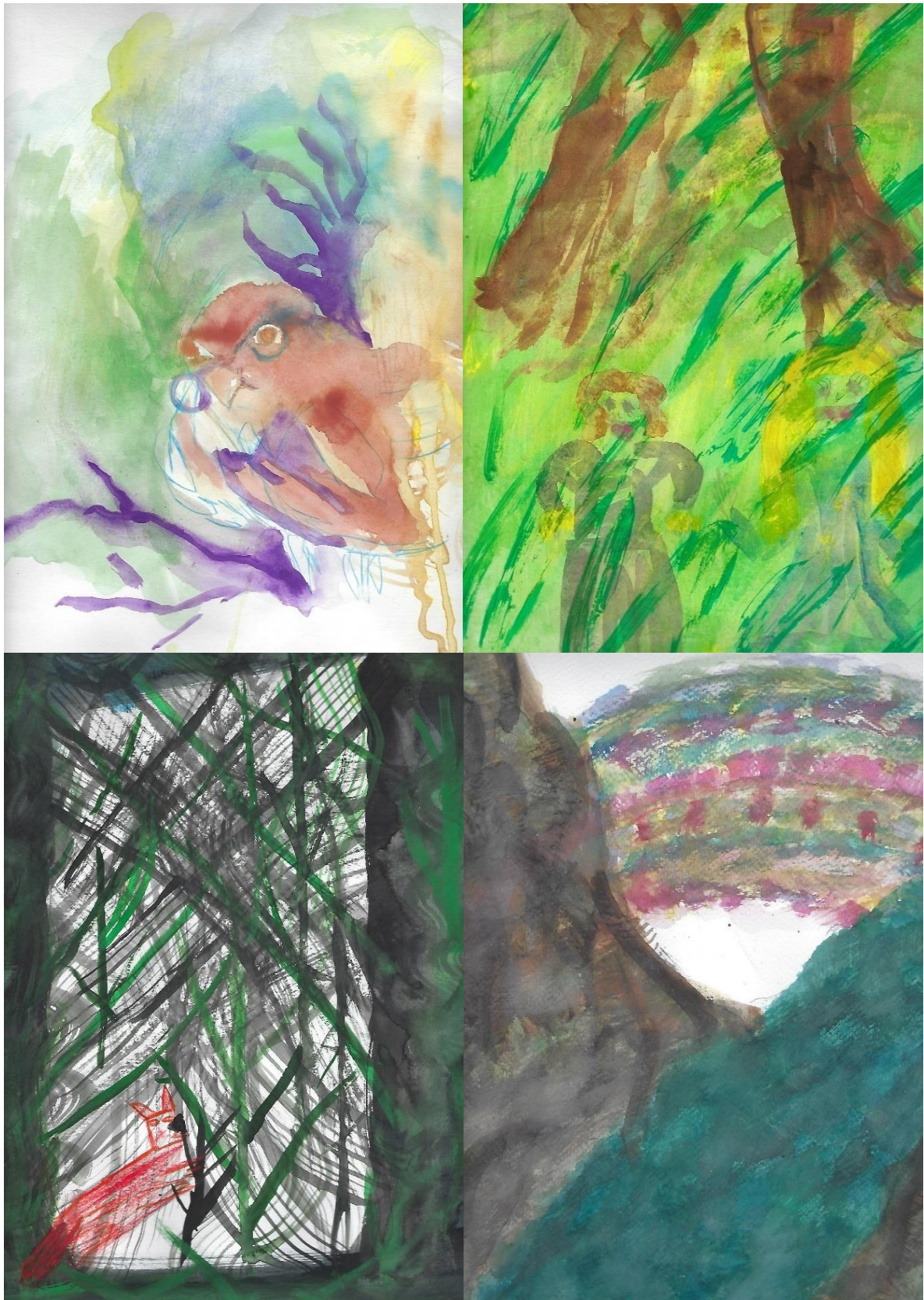
LIKOVNO PODRUČJE: plošno oblikovanje (2D)

CILJ: nakon nasumično odabranih motiva iz prethodno osmišljene priče, polaznice ih vizualiziraju i interpretiraju kroz ilustriranje

METODE RADA: analitičko promatranje, praktičan rad, kreativna igra, diskusija

LIKOVNO-TEHNIČKA SREDSTVA: papiri, vodene boje, akrilne boje, kistovi

SOCIOLOŠKI OBLIK RADA: individualni rad

Slika 11. Produkti radionice *Ilustriranje priče za slikovnicu*

6. Izrađivanje kaširane skulpture

LIKOVNI MOTIVI: majka i dijete

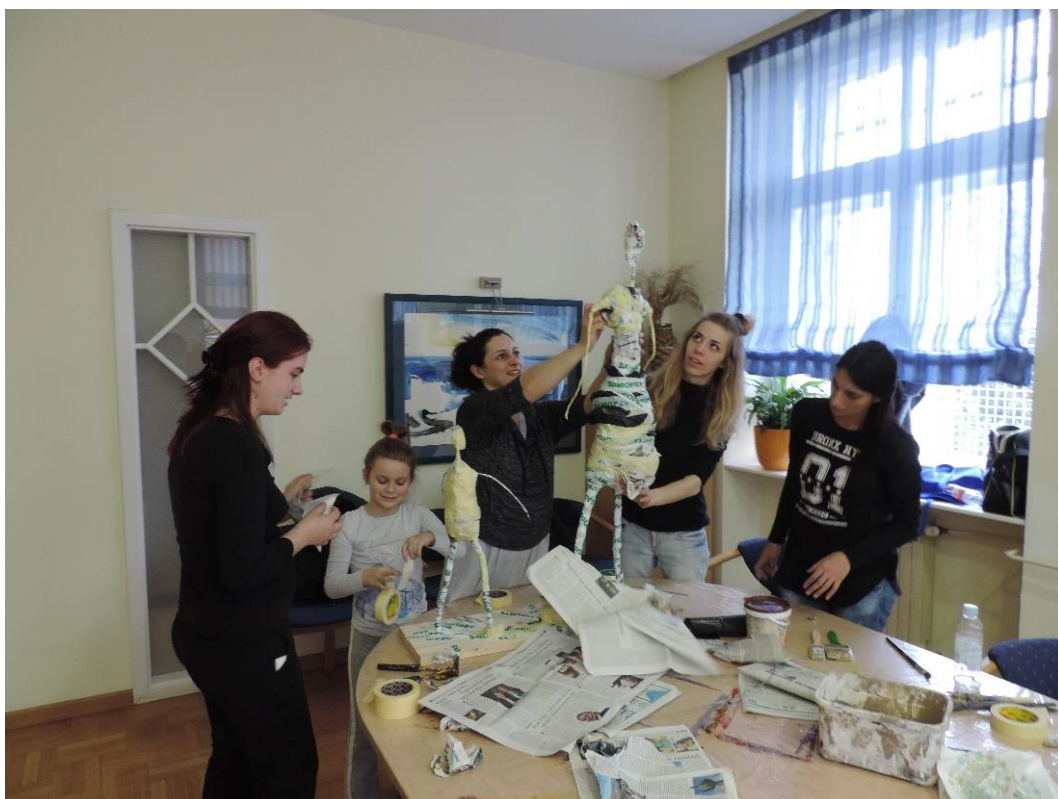
LIKOVNO PODRUČJE: prostorno oblikovanje (3D)

CILJ: Kroz promišljanje o odnosu sebe i djeteta, polaznice modeliraju skulpturu koja taj odnos prikazuje te ga pri tome osvještavaju. Tijekom rada aktivno razvijaju kreativnost i socijalne kompetencije.

METODE RADA: analitičko promatranje, dijalog, praktičan rad

LIKOVNO-TEHNIČKA SREDSTVA: daska, žica, ljepljive trake, novine, plastične vreće, ljepilo za drvo (*drvofixs*), kistovi

SOCIOLOŠKI OBLIK RADA: grupni rad

Slika 12. Studentica Mia Matijević i polaznice radionice u procesu izvedbe

Slika 13. Izrada konstrukcije za skulpturu

Slika 14. Jedna od polaznica sa završnim produktom radionice

7. Oslikavanje kaširane skulpture

LIKOVNI MOTIVI: majka i dijete

LIKOVNO PODRUČJE: plošno oblikovanje (2D)

CILJ: Kroz promišljanje o odnosu sebe i djeteta, polaznice modeliraju i oslikavaju skulpturu koja taj odnos prikazuje te ga pri tome osvještavaju. Tijekom rada aktivno razvijaju kreativnost i socijalne kompetencije.

METODE RADA: analitičko promatranje, vođeno maštanje, dijalog, praktičan rad

LIKOVNO-TEHNIČKA SREDSTVA: kistovi, akrilne boje, ljepilo za drvo (drvofigs)

SOCIOLOŠKI OBLIK RADA: grupni rad

Slika 15. Studentice i polaznice radionice u procesu oslikavanja skulpture

8. Priprema za izložbu

LIKOVNI MOTIVI: majka s djetetom te varijacije navedenog motiva

LIKOVNO PODRUČJE: plošno oblikovanje (2D)

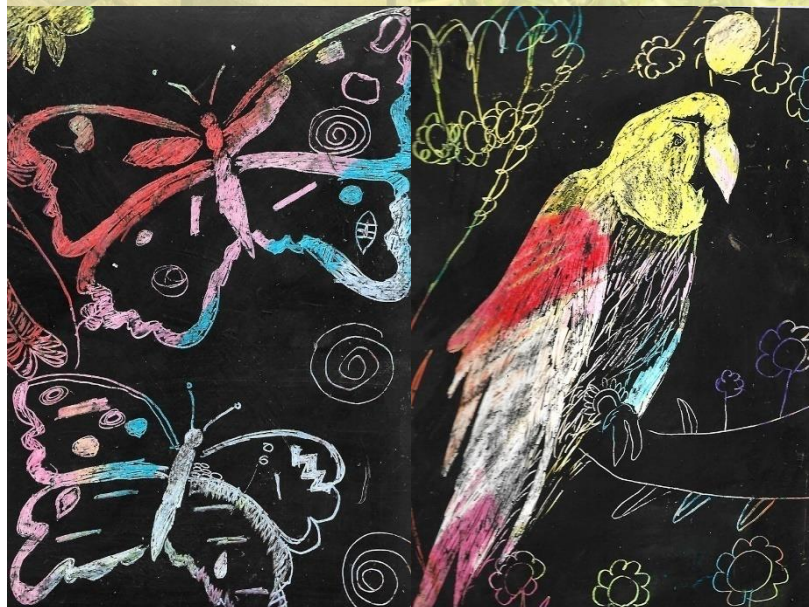
CILJ: Kroz promišljanje o odnosu sebe i djeteta, polaznice oslikavaju platnene torbe imajući na umu prodajni karakter istih

METODE RADA: dijalog, praktičan rad

LIKOVNO-TEHNIČKA SREDSTVA: kistovi, boje za tkaninu, platnene torbe različitih veličina

SOCIOLOŠKI OBLIK RADA: individualni rad

Jedan od segmenata organizacije i pripreme završne izložbe odnosio se na dizajn promotivnog materijala u digitalnom i materijalom obliku u vidu plakata i letaka te razglednica sa prikazom radova koji su nastali tijekom izvedbe kreativnog ciklusa. Posjetitelji izložbe su mogli, uz simboličnu donaciju *Dječjem domu Zagreb* i *Majčinskom domu*, uzeti razglednice sa sobom.

Slika 16. Primjeri otisaka razglednica

Slika 17. Prednja stranica promotivnog letka

/ UMMA // umjetnička mama /

ciklus je umjetničko-kreativnih radionica za majke Majčinskog doma Nazorova osmišljen i realiziran kao studentski projekt tri studentice diplomskog studija Akademije likovnih umjetnosti u suradnji s Dječjim domom Zagreb te uz podršku sponzora.

Program radionica provodi se s ciljem osobnog oplemenjivanja te psihološkog osnaživanja polaznica radionica, štćenica Majčinskog doma, kroz primjenu umjetničkog stvaralaštva i otkrivanje individualnih kreativnih potencijala.

Radionice su održane u periodu od studenog 2017. do travnja 2018. Svaka radionica je postavljena kao jedinstvena cjelina te se bavi specifičnim tematiziranim likovnim i kreativnim zadatkom ili zadacima s ciljem da se uz minimum ulaganja i maksimum mašte dođe do finalnog ručno izrađenog predmeta ili rada.

studentice Katrin Radovani, Petra Šabić i Mia Matijević.

Slika 18. Poledina promotivnog letka

9. Završna izložba

CILJ: prilikom izlaganja radova nastalih tijekom ciklusa radionica polaznice jačaju samosvijest i samopouzdanje te uče o načinima prezentacije i prodaje

Slika 19. Postav završne izložbe projekta u prostoru *Kino Europe*

Slika 20. Studentice, štićenice i djelatnice Majčinskog doma

2.3. OSOBNI CILJ ORGANIZATORICA

Cjelokupan projekt sinteza je dvije različite, ali poprilično srodne struke - umjetničke i nastavničke. Osim razvijanja kompetencija vezanih za navedene struke tijekom školovanja na Akademiji likovnih umjetnosti, izvedba projekta pruža posebnu vrstu radnog i stručnog iskustva. Aktivna primjena teorijskog znanja, stečenog na nastavi *Metodike kreativnog procesa* i *Metodike nastave likovne kulture*, te kontinuirana spremnost na prilagodbu radionica različitim uvjetima jesu jedni od glavnih preduvjeta uz koje je osmišljavanje koncepta, tijeka i cilja svake radionice pa sve do završne izložbe, bilo moguće. Zbog navedenih razloga ovakav tipa rada predstavlja drugačiji pristup kreativnom procesu od uobičajenog kao primjerice, organizacija radionica koje se izvode u muzejima i galerijama.

Ipak, jedan od temeljnih osobnih ciljeva organizatorica projekta jest učiniti dobro djelo i obogatiti život onome kome je to potrebno. Ovakav tip participativne umjetnosti samo je jedan od mnogobrojnih načina primjene umjetnosti, a ovdje je iskorištena mogućnost transformacije društva i svakodnevnice. Također, treba naglasiti da svaka struka ima potencijal i mogućnost da se usmjeri na ciljane skupine i da im prenese ponešto od svojih znanja, vještina i vrlina.

2.4. METODE I PLAN RADA

Prilikom odabira materijala za pojedine radionice fokus je bio na organskom, recikliranom i biološki razgradivom materijalu. Materijali poput papira, plastike i drveta su lako dostupni materijali koji se mogu pronaći i koristiti bez troškova, a nakon uporabe mogu se ponovno reciklirati ili upotrijebiti na druge efikasne načine. Kako bi sudionice stekle što bolji dojam o tome na koje je sve načine moguće kreativno se izraziti organizirani su zajednički odlasci u obližnju park-šumu Tuškanac kao uvodni dio radionice na kojoj je glavni likovni izazov bio izrada dekorativnih ukrasa od organskog materijala.

Slika 21. Studentice i polaznice radionice u prikupljanju materijala za radionicu *Šumski božićni ukrasi* u park-šumi Tuškanac

Metode rada korištene u kreativnim radionicama uključuju poticanje procesa socijalizacije kroz različite igre, pričanje priča i metoda putovanja kroz maštu. Cilj provođenja metode „putovanje kroz maštu“ jest upoznavanje polaznicaradionica na osobnoj razini s naglaskom na istraživanje njihovog individualnog kreativnog procesa. Važno je da polaznice osjećaju mogućnost izražavanja vlastitih interesa i mišljenja. Najčešće korištena metodička strategija prilikom izvedbi radionica jest rad u (djelomično) formalnim grupama. Zamišljeno je da su grupe organizirane kao timovi u kojima se provode različiti oblici rada i učenja kao što su individualna i grupna odgovornost, primjena socijalnih umijeća i sposobnosti prilikom dogovora oko zajedničkog produkta. Tijekom izvedbe radionice izrada božićnih ukrasa korišteni su organski materijali iz šume. Poticajna i pozitivno usmjerena interakcija između sudionica za cilj ima stvaranje boljih socijalnih vještina i usmjeravanje kreativne energije na zajednički i/ili individualni produkt. Kako bi radionica bila što uspješnija, sudionice se poticalo na fleksibilnost prilikom kreativne izvedbe. Radionice su nerijetko zahtijevale dodatnu prilagodbu programa s obzirom na odaziv, interes i raspoloženje sudionica za rad. Ključnu ulogu u održavanju kvalitetne organizacije prilikom nenadanih

izmjena u izvedbi pojedinih radionica ima spontani pristup organizatorica i sposobnost ostvarenja kvalitetnije komunikacije s polaznicama sa ciljem stvaranja najboljeg zajedničkog rješenja.

2.5. KREATIVNO IZRAŽAVANJE POLAZNICA RADIONICA

Broj sudionica odnosno polaznica radionica varirao je s obzirom na njihove individualne potrebe kao primjerice odlazak u školu, učenje, briga o djetetu ili dodatni sati edukacije (engleski jezik i sl.). Prije izvedbe pojedine radionice organizirani su zajednički susreti sa štíćenicama *Majčinskog doma* kako bi im se prezentirao sadržaj nadolazeće radionice i time uputio poziv na sudjelovanje. Kako je već spomenuto, jedno od temeljnih pitanja prilikom osmišljavanja pojedinog likovnog zadatka jest na koji način je moguće približiti svakodnevnicu majke i djeteta sa mogućnostima kreativnog izražavanja. U tome je posebno bila uspješna izvedba radionica izrade foto-albuma. Sudionice su imale mogućnost izraditi potpuno individualizirani foto-album sa fotografijama koje su same ranije odabrale. Sudionice su koristile različite likovne tehnike poput tehnike kolaža, te su se upoznale sa pojmovima vizualne organizacije, u ovom slučaju, foto-albuma ili knjižice s fotografijama. Sudionice su različito reagirale na prijedloge radionica, ali svaki njihov prijedlog ili kritika je dočekan sa zanimanjem i poticanjem na pronalazak zajedničkih rješenja za daljnji rad. U konačnici svaka sudionica izrazila je zadovoljstvo konačnim produktom i vlastitim doprinosom. Nedvojbeno je da se kod nekih polaznica u početku javljala odbojnost prema kreativnom izražavanju, ali s vremenom, svaka od štíćenica doma odlučila se na prisustvovanje barem jednoj od radionica. Ipak, glavni cilj radionica nije bio samo krajnji produkt već proces koji bi se potencijalno mogao nastaviti u njihovim privatnim životima neovisno o ovom projektu. Taj kreativni proces ne odnosi se samo na likovno izražavanje već i na korištenje inovativnosti i mašte u rješavanju svakodnevnih izazova.

2.6. OSVJEŠTAVANJE JAVNOSTI O PROBLEMATICI CILJANE SKUPINE

Završna etapa ciklusa kreativno-umjetničkog izražavanja jest izložba radova nastalih tijekom održavanja radionica. Na izložbi su, osim materijaliziranih produkata radionice, predstavljene fotografije i video koji dokumentira proces izvedbe. Posjetiteljima izložbe se u zamjenu za donaciju po vlastitom odabiru nude ručno oslikane platnene torbe, razglednice

smotivima radova polaznica i drugi materijali izrađeni tijekom izvedbe ciklusa. Sav prikupljen novac bit će doniran *Majčinskom domu* i *Domu za djecu Zagreb* u Nazorovoj ulici.

3. HIPOTEZA

Šira javnost je sa problematikom ove ciljane skupine nedovoljno upoznata i nedovoljno osviještena. Jedna od osnovnih ideja izvedenog projekta jest pitanje na koji način je moguće potencirati veću angažiranost i socijalnu osjetljivost prema majkama koje svoju djecu odgajaju u otežanim okolnostima. Likovno stvaralaštvo i posjećivanje likovnih radionica za cilj ima poticanje pozitivne promjene unutar emocionalnog života mlade žene. S obzirom na to da je integracija u društvo, maloljetnicama čija je trudnoća često neplanirana, izrazito teška potrebna im je, osim podrške u planiranju života izvan doma, podrška u izgradnji vlastitog samopouzdanja i osjećaja vlastite vrijednosti. Umjetnost i bavljenje umjetnošću rezultira, između ostalog, boljim shvaćanjem i razumijevanjem vizualnog te njegov utjecaj na nesvjesno. Osim toga, rad na djelu odnosno likovni proces potiče razvoj vještina i radnih navika. Kroz kreativni proces sudionici uče kako kreativno razmišljati i u konačnici na koji način iskustvo pretvoriti u trajno znanje koje je moguće koristiti u svakodnevnicu. Kroz radionice koje primjenjuju kreativni proces kao metodu rada polaznike se potiče na kontakt s materijalom i medijem, simbolički kontakt s unutarnjim “ja”, vlastitom materijom. Uloga umjetnosti unutar psihoterapeutskih i terapeutskih programa odavno je poznata i dokazano daje izvanredne rezultate, posebice kada je riječ o osobama s narušenim emocionalnim zdravljem. Dakako, likovne radionice se razlikuju od provođenja programa terapije umjetnošću, ali sadržavaju određene dodirne točke, prvenstveno u vidu primjene likovnog stvaralaštva kao metode izražavanja.

4. REZULTATI

Malo tko se neće složiti da je likovnost nerijetko shvaćena kao ekskluzivna pojava unutar društva, a ne kao sastavni dio ljudske komunikacije. Razlog tomu jest, između ostaloga, opća društvena klima koja likovnu umjetnost i kreativnost uopće postavlja u inferiorni položaj što je vidljivo prema izrazito niskoj statusu likovne kulture i likovne umjetnosti unutar osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja u usporedbi sa primjerice odgojno-obrazovnim sustavima drugih europskih zemalja. Kreativnost jest elementarna čovjekova

aktivnost koja se prožima unutar gotovo svih sfera ljudskog djelovanja i interesa, od prirodnih do humanističkih znanosti. Kroz kreativno izražavanje pojedincu je pružena mogućnost procesuiranja i izražavanja emocija, a shodno tome omogućuje mu se kontakt s likovnim materijalom koji služi kao medij izražavanja trenutačne emocije i stanja psihe.

Imajući na umu navedeno, kroz raznolik i širok raspon sadržaja radionica štíćenice su tijekom izvedbe imale priliku upoznati nove i jednostavne načine kreativnog oblikovanja sa naglaskom na obradi materijala koji je cijenom pristupačan i lako dostupan, te s posebnim naglaskom na reciklirani i organski materijal. Štíćenice su, prema očekivanom, različito prihvatile poziv na sudjelovanje u radionicama. Neke od njih su bile visoko motivirane od samog početka pa sve do kraja izvedbe kreativnog ciklusa, što je bilo vidljivo prema njihovim radovima prezentiranim na završnoj izložbi projekta, ali i na svakoj sljedećoj radionici u kojoj su sudjelovale jer se njihova otvorenost prema eksperimentiranju u likovnosti svakim novim kontaktom nadograđivala. Neke štíćenice su kreativno-terapeutskom radu pristupile s niskom razinom motivacije koja je rezultat prethodno konstruiranih emocionalnih mehanizama unutar kojih su razvile osjećaj manjka samopouzdanja i sigurnosti prilikom rada. Pojedine sudionice čija je motivacija u početku bila niska, razvile su tijekom određenog broja radionica veću sigurnost u vlastiti rad, dok je drugi dio sudionica, nažalost, odustao od daljnjeg pohađanja radionica. Broj sudionica i razina motivacije su, dakle, varirali prilikom izvedbe. Važno je napomenuti činjenicu da su se radionice izvodile u duljem vremenskom periodu, točnije osam mjeseci što je organizatoricama dalo priliku da sudionice i štíćenice upoznaju na osobnoj i privatnoj razini. To je jedan od razloga zbog čega je ovaj ciklus radionica specifičan u usporedbi sa drugim radioničkim tipom rada zato što omogućava dublje upoznavanje interesa polaznica, što ih motivira više, a što manje te koje likovne tehnike su im više, a koje manje bliske.

Osim, dakle, materijaliziranih rezultata radionica koji su predstavljeni na humanitarnoj izložbi projekta, poticanje polaznica na kontakt s vlastitom emocijom i uključivanje osobnog spektra interesa sudionica u organizaciju sadržaja radionica jest jedan od izrazito vrijednih rezultata izvedenog ciklusa.

Zaključno s navedenim, edukacija i djelovanje umjetnika treba biti usmjerena na različite tipove socijalnog djelovanja, kako unutar šireg spektra društva tako i lokalno sa ciljem osvještavanja javnosti o socijalnim problemima određenih ciljanih skupina te njihovog položaja unutar šire društvene zajednice.

5. ZAKLJUČCI

Projekt UMMA značajan je na više razina. Kroz njega se, prije svega, razvija socijalna osjetljivost kod studenata, ali u konačnici i šire javnosti. Senzibilizacija za rad s ljudima i iniciranje društveno važnih projekata ono je što se treba razvijati kod studenata prilikom provedbe i promatranja ovakvih akcija. Radeći sa socijalno ugroženom skupinom studentice prolaze proces koji je važan za njihovo učenje, usavršavanje, budući rad i djelovanje u društvu.

Koncepcija projekta otvara mogućnost konstantnom prilagođavanju te stoga i polaznice postaju sukreatorice procesa. Nalaze se u aktivnoj ulozi što pridonosi jačanju njihovog samopouzdanja, a upravo to je jedan od bitnih ciljeva projekta. One ne razvijaju samo tehničke vještine i kreativnost već iuče o suradnji s drugima te razvijaju svoje socijalne kompetencije kroz komunikaciju na radionicama. Na taj način pripremaju se na novu društvenu ulogu.

Vidljivost projekta omogućena kroz humanitarnu izložbu važna je zbog dva aspekta; polaznice jačaju svijest o tome kako postati članovi društva u čijem oblikovanju mogu sudjelovati i doprinositi. S druge strane zajednica se senzibilizira za postojanje ove ranjive skupine kojoj je potrebna pomoć, a ujedno uviđa i njezine potencijale.

Projekt je koncipiran tako da ostavlja prostor za stalnu nadogradnju i širenje – zamišljen je kao platforma buduće suradnje. Postavljeni okvir omogućava dogradnju, ali i zadržavanje postojećih sadržaja koji se mogu stalno prilagođavati potrebama sudionica. Na taj način se osigurava nastavak provedbe projekta u narednim godinama. Način na koji je osmišljen omogućava uključivanje drugih studenata kako bi se ova suradnja nastavila, a u isto vrijeme omogućava budućim voditeljima radionica kreativnost u osmišljavanju novih zadataka i/ili modificiranju postojećih.

Cjelokupni projekt već ima konkretan planirani nastavak. Studentice će, u suradnji sa štíćenicama *Majčinskog doma*, izvesti murale u njihovim prostorima i u prostorima *Dječjeg doma* u Nazorovoj tijekom tekuće godine. Također, slikovnica, koju su osmislile i izvele polaznice u sklopu radionica, bit će tiskana i predstavljena na čitanju djeci iz *Dječjeg doma*.

Slika 22. Studentice i polaznice radionice

6. ZAHVALE

Veliko hvala sponzorima i suradnicima projekta koji su potpomogli bilo sredstvima za uspješnu realizaciju projekta bilo ostalom pomoći, promocijom i/li podrškom;

RailCargo Group zahvaljujemo na financijskoj potpori projektu u vidu 5000,00 kn vrijednosti donacije za potrebe nabavke materijala za izvedbe radionica.

Planetopiji na donaciji kompleta karata „Pričosvijet“ koje su poslužile kao radni materijal prilikom izvedbe radionice terapeutskog pričanja priča.

Kino Europi na potpori projekta i osiguravanju prostora za humanitarnu izložbu projekta.

Kristini Vrdoljak i Zlati Terzić s Fakulteta za političke znanosti, koje su ujedno dio tima *Televizije student*, zahvaljujemo na snimanju i pripremi promotivnog materijala s ciljem predstavljanja projekta široj javnosti.

Z1 televiziji i emisiji *Zagrebe, dobro jutro* što su ugostili projekt te ga predstavili svojim gledateljima. *Radio Studentu* i *Hrvatskom radiju* na priložima koji su najavili izložbu kojom je ciklus radionica zaključen.

Akademiji likovnih umjetnosti zahvale na potpori i financijskoj pomoći oko promocije i izvedbe humanitarne izložbe, posebno izv. prof. Tomislavu Buntaku na preporuci i na iskazanoj potpori projektu.

Doc. mr. art. Sonji Vuk, velike zahvale na mentorstvu projekta; predanom radu, iskazanoj podršci, potpori i vrijednim savjetima.

Profesorima i mentorima zahvale na strpljenju i razumijevanju za ovaj izvannastavni projekt koji je često uzimao od nastavnog vremena i koncentracije.

Na kraju, svim djelatnicima *Dječjeg Doma Zagreb* i *Majčinskog doma* zahvaljujemo na vrlo ugodnoj i uspješnoj suradnji od početka do kraja realizacije, omogućavanju prostora za rad i izvedbu radioničkog ciklusa te izuzetno vrijednom radu sa štíćenicama. Dipl. soc. radnicom Dragani Miletić posebno još jednom zahvaljujemo na prihvaćanju ideje, velikoj pomoći oko realizacije te konstantnoj potpori u radu i realizaciji.

Izvedba ciklusa umjetničko-kreativnih radionica „UMMA – Umjetnička mama“ ne bi bila moguća bez polaznica - štíćenica *Majčinskog doma* u Nazorovoj ulici, stoga im na kraju velike zahvale na iskazanom povjerenju, te interesu za sudjelovanje. Njihovim angažmanom i motiviranošću ostvareni su dobri rezultati radionica i završne izložbe.

7. SAŽETAK NA HRVATSKOM JEZIKU

Naslov rada: Ciklus umjetničko kreativnih radionica „UMMA – Umjetnička mama“

Autori rada: Matijević Mia, RadovaniKatrin K., Šabić Petra

Kontakt e-mail adrese autora:

Mia Matijević - mia.matijevic.spud@gmail.com

Katrin K. Radovani - kkradovani@gmail.com

Petra Šabić – psabic1@gmail.com

"UMMA - umjetnička mama" je ciklus umjetničko-kreativnih radionica osmišljen i realiziran kao volonterski studentski projekt tri studentice diplomskog studija Akademije likovnih umjetnosti za majke Majčinskog doma Navorova.

Ciklus se sastoji od osam dosad odrađenih radionica, izvedenih u periodu od studenog 2017. i zaključno s pripremnom radionicom za zajedničku izložbu (travanj 2018.), te planiranih budućih aktivnosti. Svaka radionica je postavljena kao jedinstvena cjelina, te se bavi specifičnim tematiziranim likovnim i kreativnim zadatkom ili zadacima s ciljem da se uz minimum ulaganja i maksimum mašte dođe do finalnog ručno izrađenog predmeta ili rada. Program radionica provodi se s ciljem osobnog oplemenjivanja kroz primjenu umjetničkog stvaralaštva i otkrivanje individualnih kreativnih potencijala i time psihološkog osnaživanja polaznica radionica, štićenica Majčinskog doma.

Ključne riječi: *UMMA*, umjetničke radionice, Majčinski dom, kreativnost, art terapija

8. SUMMARY

The title: "UMMA - Art Mom" Creativity and Art Workshop Project

The authors: Matijević Mia, Radovani Katrin K., Šabić Petra

E-mail addresses of the authors:

Mia Matijević - mia.matijevic.spud@gmail.com

Katrin K. Radovani - kkradovani@gmail.com

Petra Šabić – psabic1@gmail.com

"UMMA - umjetnička mama" / "UMMA – Art Mom" is a creativity and art workshop programme organized and facilitated by three MA students of the Academy of Fine Arts as a volunteer project for mothers living in the so-called Home for Mothers department of the Navorova Home for Children. Eight workshops have been held so far since November 2017

and the programme was concluded with a preparatory workshop for a joint exhibition in April 2018, with more activities planned in the future.

Each workshop was a distinct unit dealing with specific, themed artistic or creative assignment(s) in order for each participant to complete making a hand-crafted object or piece of art at the end of the workshop with minimum effort and maximum imagination. The workshop programme is organized with the aim of providing the workshop attendees, protégés of the Home for Mothers, the opportunity to elevate themselves and discover their creative potential through making art and thus strengthen their mental capacities.

Key Words: *UMMA*, Art workshop, Home for Mothers, Creativity, Art Therapy

9. KRATKI ŽIVOTOPISI AUTORA

Katrin K. Radovani

Rođena je u Splitu 1986. 2005. završava Slikarski odsjek Škole likovnih umjetnosti Split. 2013/2014. upisuje Akademiju likovnih umjetnosti, smjer Slikarstvo. 2017. stječe akademski status sveučilišne prvostupnice (baccalaurea) te iste godine upisuje diplomski studij (smjer: slikarstvo u klasi izv. prof. art. Ksenije Turčić).

Za vrijeme studiranja sudjeluje i/li radi na raznim projektima, npr. kao asistentica produkcije (koordinatorka studentskog Ureda za goste) - međunarodni projekt Transformation in Art i izložba Transform, MSU Zagreb, 2016. 2015. bila je asistentica scenografije i asistentica produkcije ALU na projektu Praizvedba opere Madame Buffault Borisa Papandopula u zagrebačkom HNK-u, koji je nagrađen posebnom rektorovom nagradom.

Organizira i izvodi razne radionice i programe na području likovnog stvaralaštva i umjetnosti. Izlaže na više skupnih izložbi i studentskih projekata, kao što su Noć muzeja, ARTHOC u Klovićevim dvorima 2016., DA Festival 2016., CreActivity 2016., Pasijska baština 2017. i 2018., "ImpactHub Dreams and Visions" 2017.

Mia Matijević

Rođena je u Požegi 1995. 2010. upisuje školu Primijenjenih umjetnosti i dizajna u Zagrebu te ju završava 2014. Iste godine upisuje Akademiju likovnih umjetnosti u Zagrebu. 2017. godine stječe akademski status sveučilišne prvostupnice (baccalaurea) edukacije likovne kulture, a iste godine upisuje diplomski studij pri Akademiji likovnih umjetnosti na odsjeku za Likovnu kulturu (smjer: slikarstvo u klasi izv. prof. art. Tomislava Buntaka). Pohvaljena je od Akademijskog vijeća Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu za uspješan rad u akademskoj godinama 2015./2016. i 2016./2017. i ubrojena u 10 % najuspješnijih studenata diplomskog studija Likovna kultura u akademskoj godinama 2015./2016. i 2016./2017. Sudjelovala je na više skupnih izložbi. Ilustrirala je majice za međunarodnu organizaciju *Marijini obroci* 2014. godine. 2016. godine asistirala je na *Artionici* - radionicama za djecu u organizaciji galerije Klovićevi dvori. Tijekom 2016. i 2017. godine organizira i vodi *Likovni praktikum* za studente Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Dobitnica je posebne Rektorove nagrade za akademsku godinu 2015./2016. i 2016./2017.

Petra Šabić

Rođena u Zagrebu 19. svibnja 1995. Glazbenu školu *Vatroslav Lisinski* u Bjelovaru (smjer: glasovir, harmonija) završava 2009., Gimnaziju Bjelovar (jezično usmjerenje) završava u Bjelovaru 2013., a iste godine upisuje prvu godinu preddiplomskog studija Likovna kultura na Akademiji likovnih umjetnosti. 2016. godine stječe akademski status sveučilišne prvostupnice (baccalaurea) edukacije likovne kulture, a iste godine upisuje diplomski studij pri Akademiji likovnih umjetnosti na odsjeku za Likovnu kulturu (smjer: slikarstvo). Pohvaljena od Akademijskog vijeća Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu za uspješan rad u akademskoj godini 2016./2017. i ubrojena u 10 % najuspješnijih studenata diplomskog studija Likovna kultura u akademskoj godini 2016./2017.

Unutar *Galerije Bjelovar*, radi na organizaciji i izvođenju nastave tečajeva slikanja, crtanja i likovnog izražavanja za djecu te osmišljavanja plana nastave i praćenja kreativnog procesa kod djece i mladih u dobi od 5 – 15 godina. U suradnji sa kolegama, sudjeluje u izvođenju tematskih likovnih radionica *Kreativni kamp* za odrasle putem kojih se polaznike potiče na kreativno izražavanje u različitim likovnim medijima te ih se informira o aktualnim društvenim problematikama i mogućnostima umjetničkog interveniranja kroz pregled društvenih reakcija u povijesti; organizacija diskusija i osmišljavanje projekata orijentiranih na vizualno uređenje eksterijera. Sudjeluje u izvedbi likovnog programa festivala i likovnih

radionica za djecu u organizaciji međunarodnog uličnog festivala *C'estisthebests* ciljem poticanja sudionika na istraživanje likovnog medija i kreativnog procesa. Izlagala je vlastite slikarske radove na skupnim izložbama u Zagrebu i Bjelovaru (Projekt *ArtiranjeiŠkrabatorij*; Galerija *Šira*; Galerija *Bjelovar*; Gradska knjižnica *Petar Preradović* Bjelovar).